

**OHJEITA
PROSEMINAARITYÖN
TEKIJÖILLE**

**Katri Sarmavuori
2009**

Tavoitteena perehtyä

1) oman tieteenalan käsitteisiin, teorioihin, tutkimusperinteeseen ja tutkimustuloksiin

2) harjaantua tutkimusongelmien muotoiluun ja rajaamiseen oman tieteenalan kannalta hedelmällisesti

3) harjaantua tieteellisen tiedon etsintään ja kriittiseen käyttöön valitun ja rajatun ongelman suunnassa

4) harjaantua tutkimusongelmien ratkaisemiseen soveltuvien tutkimusmenetelmien valintaan sekä tutkimusprosessin hallintaan (oman työn tavoitteelliseen suunnitteluun, aikatauluttamiseen, prosessinomaiseen työskentelyyn)

5) harjaantua johtopäätösten tekemiseen ja arviointiin tutkimustulosten perusteella

6) harjaantua tieteellisen kirjoittamisen ja raportoinnin perusteisiin (mm. lähteiden käyttö, viittaus- ja lähdemerkinnät, argumentointi ja kritiikki)

7) harjaantua tieteelliseen ajatteluun ja keskusteluun, töiden arviointiin ja argumentointiin

(Viskari 2001, 29).

Esimerkki nimiölehdestä

**Mikael Agricola äidinkielen ja kirjallisuuden
lukion oppikirjoissa**

Ainekohtainen seminaari
Äidinkielen opetustiede tai
Suomi toisena kielenä
Turun yliopisto
Turun opettajankoulutuslaitos
Aino Ahkera
Opponentti: Eino Heiniö
24.2.2009

TYÖN RAKENTEESTA

Tieteellisessä tutkimuksessa on yleensä aluksi **Johdanto** tai luku **Aluksi**. Siinäkin voi olla ala-lukuja. Niissä tutkija kertoo työnsä tarkoituksen. Hän voi esittää työn ongelmat tai tutkimuskysymykset. Seuraavaksi hän voi esitellä työn keskeisiä käsitteitä tai aiempia tutkimuksia. Hän voi esitellä koulun ja aineistonsa. Hänellä voi olla menetelmäluke, jossa hän esittelee tutkimuksen näytteen, kyselylomakkeen kehittelyn, koeasetelman ym. **Tulokset**-luvussa hän kertoo vastaukset kyselylomakkeeseen taulukoin ja diagrammein. Sen jälkeen voi olla **Päätelmät** ja **Pohdinta**. Lopuksi on **Lähteet** ja **Liitteet**. Lähteiden eteen ei merkitä numeroa, sen sijaan sivunumero kyllä merkitään sisällysluetteloon. Sama koskee liitteitä.

TUTKIMUSMENETELMÄT

Äidinkielen opetustieteen tutkimusmenetelmät voivat olla määrällisiä tai laadullisia. Keskeisiä ovat:

Kokeellinen tutkimus

Kokeellisessa tutkimuksessa selvitetään jonkin muuttujan yhteyttä toiseen. Koeasetelmana on mitata selittävän (riippumattoman) muuttujan vaikutusta selitettävään (riippuvaan) muuttujaan. Mitä X:n vaihtelu vaikuttaa Y:hyn? Tutkittavana voi olla uuden opetusmenetelmän tehokkuus, jolloin koeryhmää opetetaan sen periaatteiden mukaan ja vertailuryhmä jätetään sitä ilman. Ryhmien oppimistuloksia verrataan keskenään. Tutkimusasetelma on seuraava. Y = selitettävä muuttuja, X = selittävä muuttuja.

Yb	X	Ya koeryhmä
Yb	-X	Ya vertailuryhmä

Koe- ja vertailuryhmän oppilaat voivat olla sattumanvaraisesti valittuja tai keskenään vertailukelpoisiksi jaettuja ryhmiä. Heidän vertailukelpoisuutensa on voitu tarkistaa älykkyystestillä tai muulla kykymittarilla ja sosiaaliryhmään kuulumisella. Vertailuryhmiä voidaan käyttää useampia, jolloin tutkimusasetelma voi olla seuraava:

Yb	X	Ya koeryhmä
Yb	-X	Ya vertailuryhmä 1
	X	Ya vertailuryhmä 2
	-X	Ya vertailuryhmä 3

Esitestaus voi vaikuttaa oppimistuloksiin, joten sen vaikutus voidaan kontrolloida vertailuryhmillä 2 ja 3. Myös aikavaikutusta voidaan tarkastella seuraavan asetelman avulla:

Yb	X	Ya
Yb	-X	Ya
	X	Ya
	-X	Ya (Kerlinger & Lee 2000.)

Ex post facto -tutkimus

Ex post facto -tyyppisessä tutkimuksessa selvitetään jo vaikuttanutta selittävää (riippumatonta) muuttujaa. Riippumaton muuttuja ei ole tutkijan manipuloitavissa, koska se on jo ehtinyt vaikuttaa. Muuttujien suhteista tehdään pääaelmiä. Ryhmiä ei voi muodostaa sattumanvaraisesti.

Haastattelu

Haastattelu ja kyselylomake ovat tietoisuuden ja ajattelun sisältöihin kohdistuvia menetelmiä. Haastattelu on käsitteisiin, merkitykseen ja kieleen perustuvaa toimintaa. Tutkimuksen osana se on vuorovaikutustilanne, jolle on ominaista:

- 1) Ennalta suunnittelu. Haastattelija on tutustunut tutkimuksen kohteeseen sekä käytännössä että teoriassa. Hän tavoittelee luotettavaa tietoa tutkimusongelman kannalta tärkeitä alueilta.
- 2) Haastattelu on haastattelijan alulle panema ja ohjaama.
- 3) Haastattelija joutuu motivoimaan haastateltavaa ja ylläpitämään hänen motivaatiotaan.
- 4) Haastattelija tuntee roolinsa mutta haastateltava oppii sen haastattelun kuluessa.
- 5) Haastateltavan on voitava luottaa siihen, että annettuja tietoja käsitellään luottamuksellisesti. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 35, 43.)

Haastattelut voidaan ryhmitellä lomakehaastatteluihin, teemahaastatteluihin ja strukturoimattomiin haastatteluihin. Strukturoimattomasta haastattelusta käytetään nimityksiä avoin haastattelu, kliininen haastattelu, syvähaastattelu, asiakeskeinen haastattelu ja keskustelunomainen haastattelu. Syvähaastattelussa käytetään avoimia kysymyksiä. Haastattelijan tehtävänä on syventää haastateltavan vastauksia ja rakentaa haastattelun jatko niiden varaan. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 44–45.)

Sisällönanalyysi

Sisällönanalyysi on paljon käytetty tutkimusmenetelmä alallamme. Sen suosio nousi tulkinallisen tutkimusparadigman tultua yhä suosittumaksi. Sisällönanalyysissä tutkija tarvitsee kokonaishahmotuksen ja -näkömyksen tutkittavasta ilmiöstä, joka saadaan esim. lukemalla kaikki tutkimusalueeseen kuuluvat dokumentit. Sen jälkeen niistä erotetaan merkittävät ja keskeiset sisältöluokat (eräänlaiset sisällölliset ”faktorit”). Eräässä lukukirjatutkimuksessa sisältöluokkia olivat: miljö, perhekuva ja sukupuoliroolit, uskonto ja etiikka, nationalismi kontra kansainvälisyys, tekstityypit ja lukemaanopettamisen menetelmät. Näistä kutakin luokkaa kuvataan, dokumentoidaan ja selitetään. Lopuksi tehdään niiden vertailu. Sisällönanalyysi sopii oppikirjojen, kaunokirjallisuuden, opetussuunnitelmien ja esim. kirjoitelmien sisällön analysointiin.

Tyypittely

Tutkijan aineistona voi olla kokoelma erilaisia tekstejä. Hänen analyysinsä voi olla etsiä niistä erilaiset tyypit, siis tyypittely. Sitä edeltää yleensä tarinajoukon jäsentäminen eli teemoittelu. Sen jälkeen analyysia voi jatkaa pitemmälle erottelemalla vastauksista yleisempiä tyyppisiä. ja mielenkiintoisesti, mutta silti taloudellisesti aineistoa.

Tyyppien muodostamistapoja on eritelty seuraavasti:

- 1) Autenttinen, yhden vastauksen sisältävä tyyppi, joka on esimerkkinä laajemmasta aineiston osasta.
- 2) Yhdistetty, mahdollisimman yleinen tyyppi. Mukaan on otettu vain semmoisia asioita, jotka esiintyvät suurella osalla tai kaikissa vastauksissa.
- 3) Mahdollisimman laaja tyyppi, jolloin jotkut tyyppiin otetut asiat ovat esiintyneet kenties vain yhdessä vastauksessa. (Eskola & Suoranta 1998, 182–183.)

Diskurssianalyysi

Diskurssianalyysissä tutkitaan tekstejä ja puhetta. Ne voivat olla valmiita tekstejä tai erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa tapahtuvaa puhetta, oppikirjoja, haastatteluja ja mediatekstejä. Puheessa osatekijät ovat sosiaalisen vuorovaikutuksen muoto, joka tapahtuu tietynä aikana ja tietyssä tilassa.

Siinä selvitetään, kuka sanoi, mitä sanoi, mitä tarkoitti, miksi sanoi, mihin pyrki ja kehen pyrki vaikuttamaan. (Metsämuuronen 2003, 201 – 202.)

Vastaanottotutkimus

Koulun kirjallisuuden opetus on eräänlainen väliintuleva muuttuja kirjan ja lukijan välissä. Kirjallisuuden opetuksen tarkoituksena on avata väylä kirjan ja lukijan välille ja helpottaa näiden kohtaamista. Vastaanottotutkimus, jossa tarkastellaan lukijan reaktioita suhteessa tekstiin ja näiden kohtaamisvälitykseen eli opetukseen ja kirjalliseen virikeympäristöön (kodin kirjamaailma, joukkoviestinnän tarjonta ja kirjastolaitos), voi antaa uusia näkökulmia äidinkielen opetustieteelle.

Toimintatutkimus

Toimintatutkimukselle (action research) on ominaista käytännön toiminta, käytännön edistäminen ja auttaminen, tilannekohtaisuus, yhteistyö, kokonaistilanteen huomioonotto ja vaikutusten kokonaisvaltainen arviointi. Menetelmä on tilannekohtainen: ongelma diagnosoidaan ja ratkaistaan konkreettisesti tilanteessa. Tutkijat, opettajat ja käytännön edustajat ovat yhteistyössä ja muodostavat tiimin.

Tapaustutkimus

Tapaustutkimuksen tavoitteena on ilmiöiden tarkka ja vivahteikas kuvaaminen, toiminnan tarkastelu todellisissa yhteyksissä ja toimijoiden oman merkityksenannon analyysi (Peuhkuri 2005, 293). Se on “lähestymistapa, näkökulma todellisuuden ja ’todellisuuden’ tutkimiseen. Se tavoittelee kokonaisempaa ymmärrystä tutkittavasta ilmiöstä kuin mihin staattinen, yhteen tiedonhankintamentelmään perustuva pysäytyskuva tutkittavana olevan ilmiön jostakin osa-alueesta voi antaa” Se on monipuolinen ja juostava, siinä käytetään useita eri tiedonhankintamenetelmiä. (Saarela-Kinnunen & Eskola 2001, 168.)

Etnografisen tutkimus

Etnografisen tutkimuksen tiedonkeruumenetelmiin kuuluvat etenkin havainnointi, osallistuminen ja haastattelu. Siinä pyritään “tiheään kuvaukseen”, jolloin aineistoa tarkastellaan eri suunnista ja ilmiötä tai tapahtumaa tehdään ymmärrettäväksi erilaisten aineistojen ja menetelmien avulla pinnallista kuvailua syvällisemmin. Siihen “kuuluu esitutkimusta, lukemista ja kartoitusta, muistiinpanoja tutkimuskontekstissa, usein pitkäkin kenttätyövaihe, olemista tutkittavien kanssa, havainnoimista tai osallistuvaa havainnointia, muistiinpanoja tutkijan ja tutkittavien välisten suhteiden kehittymisestä, toisen kulttuurikeskeisyyttä sekä tutkimuskohteiden ymmärtämistä laajempien rakenteellisten prosessien mikrokosmoksena

KIRJOITUSASUSTA

Esitelmä kirjoitetaan riittävän harvalla rivivälillä (1,5–2), kullakin sivulla tulisi olla noin 33 tekstiriviä. Vasempaan laitaan jätetään noin 2 cm:n, ylös ja alas 3 cm:n ja oikeaan laitaan 2 cm:n marginaali. Merkkilaji voi vaikuttaa huomattavastikin tekstin pituuteen. Yleisesti käytettyjä merkkilajeja ovat esimerkiksi Times, Helvetica ja Palatino. Suositeltava pistekoko on 12. Esitelmän kansilehdeltä pitää käydä ilmi esitelmän nimi, tekijän nimi, esitelmän laji ja esitysajankohta. Myös opposentti merkitään. Kansilehden jälkeen tulee sisällysluettelo. Sivunumero merkitään esimerkiksi ylämarginaaliin sivun keskelle tai oikeaan reunaan. Myös lähdeluettelosivu(t) ja liitteet numeroidaan. Uusi kappale aloitetaan yleensä sientämällä ensimmäisen rivin alkua jonkin verran, esimerkiksi 6–8 lyöntiä tai noin 1 cm. Otsikoidun luvun ensimmäinen kappale voi jäädä sientämättä, varsinkin jos otsikko on sientämätön. Kun uusi kappale aloitetaan sientämällä, käytetään molempien reunojen tasausta ja tavutusta. Myös vasensuora-asettelua voi käyttää. Siinä kaikki rivit alkavat samalta kohtaa ja

Lähdeviitteeseen tulee siis tutkijan nimi tai mietinnön nimi, vuosiluku, pilkku ja sivunumero(t). Useista tekijöistä riittää maininta ensimmäisestä ja lyhenne *ja muut*.

Tutkielman tai artikkelin loppuun merkitään LÄHTEET. Siinä luetellaan tutkimusten tekijät aakkosjärjestyksessä. Nimen jälkeen tulee pilkku, sananväli ja etunimen alkukirjain, tai jos tekijä käyttää useampia nimiä, niiden alkukirjaimet. Alkukirjainten väliin jätetään sananväli. Jos kirjoittajia on useita, kahden viimeisen nimen väliin tulee &-merkki.

Jos samalta tutkijalta on samana vuonna ilmestyneitä useita kirjoja tai artikkeleita, ne merkitään lähdeluetteloon siten, että vuosiluvun jälkeen tulee a, b, c jne. Kirjaimen eteen ei tule väli-lyöntiä.

Aikakauskirja-artikkeleista merkitään artikkelin kirjoittaja, vuosiluku, artikkelin nimi, aikakauskirja, sen numero ja artikkelin sivunumerot. Jos artikkeli on toimitetussa teoksessa, sen nimen jälkeen ilmoitetaan teoksen toimittaja(t) ja teoksen nimi sekä artikkelin sivut.

Englanninkieliset nimet kirjoitetaan isoin tai pienin alkukirjaimin. Pienellä kirjoittaminen on vakiintunut kirjastoihin. Jompaa kumpaa tapaa on syytä noudattaa johdonmukaisesti. Kirjojen nimissä kaksoispisteen jälkeen tulee englannissa iso alkukirjain, suomessa pieni. Aikakauslehdet kirjoitetaan isoin alkukirjaimin (esim. *Journal of Child Development*), samoin kustantajien ja laitosten englanninkieliset nimet.

Jos tutkija käyttää myöhempää painosta, kirjasta mainitaan myöhempi painovuosi. Kirjan nimen jälkeen ilmoitetaan, mistä painoksesta on kysymys. Esim. *McCandless, B. R. & Trotter, F. J. 1977. Children. Behavior and development. 3. painos. New York: Holt, Rinehart and Winston.*

Prepositiolla *af, van, von, de, de la* jne. alkavat nimet kirjoitetaan virkkeen alussa isolla alkukirjaimella. Lyhenne *v.* (= von) kirjoitetaan kuitenkin pienellä alkukirjaimella. Nimi aakkostetaan varsinaisen sukunimen alkukirjaimen mukaan.

Sekundaarilähde

Jos primaarilähdettä ei ole saatavissa, tutkijan on viitattava siihen sekundaarilähteen avulla. Tällöin hän mainitsee: Durkinin (1966) tutkimuksen mukaan (Teale 1986, 1). Lähdeluetteloon tulee tällöin vain Tealen nimi ja teos. Myös mahdollista: (Durkin 1966, ks. Teale 1986, 1.)

Lähdeluettelo

Teokset

Bettelheim, B. 1984. *Satujen lumous*. Suomentaja Mirja Rutanen. Juva: WSOY.

Langer, J. A. 1995. *Envisioning literature. Literary understanding and literature instruction*. New York: Teachers College Press.

Pietilä, V. 1983. *Miten tiede kehittyy?* Jyväskylä: Vastapaino.

Rosenblatt, L. 1978. *The reader, the text, the poem. The transactional theory of the literary work*. London: Southern Illinois University Press.

Kokoomateokset

Kotilainen, S. 1999. Mediakasvatuksen monet määritelmät. Teoksessa Kotilainen, S., Hankala, M. & Kivikuru, U. (toim.) *Mediakasvatus*. Helsinki: Edita, 3–42.

MacArthur, Ch. A. 2006. The effects of new technologies on writing and writing processes. Teoksessa MacArthur, Ch. A., Graham, S. & Fitzgerald, J. (toim.) *Handbook of writing research*. New York: The Guilford Press, 248–247.

- Rosenblatt, L. 1990. Literary theory. Teoksessa Flood, J., Jensen, J. M., Lapp, D. & Squire, J. R. (toim.) Handbook of research on teaching the English language arts. New York: IRA & NCTE, 5762.
- Sarmavuori, K. 1984. Äidinkielen opetustieteen tehtävät. Teoksessa Sarmavuori, K. (toim.) Opetustiede ja opetuksen tutkimus. Juhlakirja prof. Inkeri Vikaisen merkkipäivänä 11. lokakuuta 1984. Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan julkaisusarja A:103, 45—73.

Aikakauslehdet

- Kolu, K. 2004. Koulun kirjallisuudenopiskelu — villi ja vapaa? Tyyris Tyllerö 1, 20—27.
- Langer, J. A. 2005. The literate mind. Aikakauskirja Äidinkielen opetustiede 34, 94—112.
- Pere, P. 1999. Vastaanottajakeskeinen lukututkimus Alpo Ruuthin novellista *Viha*. Aikakauskirja Äidinkielen opetustiede 25-26, 5—18.
- Pitkäniemi, H. 2000. Opetuksen käsitteen teoreettisesta tutkimuksesta. Kasvatus 5, 443—455.
- Sarmavuori, K. 1998. Judith A. Langerin kirjallisuuden lukemisen horisontit ja näkymät. Aikakauskirja Äidinkielen opetustiede 23-24, 61—69.

Sarjajulkaisut

- Aaltonen, H.-L. 2001. Opetusta vai kasvatusta. Maahanmuuttajien oman äidinkielen opettajien pedagogiikka. Helsingin kapupungin opetusviraston julkaisusarja B:8.
- Blom, L., Linnakylä, P. & Takala, S. 1988. Tekstien avaaminen luokassa. Jyväskylän yliopiston kasvatustieteiden tutkimuslaitoksen julkaisusarja B 10.
- Julkunen, M.-L. 1991. Ylioppilaskokelaiden kirjallisen tuotoksen taso ja taidot — vuoden 1987 ylioppilasaineiden tarkastelua. Joensuun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan tutkimuksia n:o 36.
- Koponen, A. 1997. VILKKA-strategia aktivointimenetelmänä kirjallisuuden opetuksessa. Turun yliopiston julkaisuja. Annales Universitatis Turkuensis. Sarja C. Osa 137.
- Sarmavuori, K. 1993. Äidinkielen opetustieteen perusteet. Äidinkielen Opetustieteen Seura ry:n Tutkimuksia 8.
- Sarmavuori, K. 1987. Novellianalyysi ja äidinkielen opetuksen tavoitteiden saavuttaminen lukion 1. luokalla. AO-projektin raportti 8. Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan julkaisusarja B:25.

Opetussuunnitelmat ja komiteanmietinnöt

- Ammatillisten oppilaitosten yleissivistävän opetuksen uudistamistoimikunnan mietintö. Keskiasteen koulunuudistus 12. Komiteanmietintö 1977: 17. Helsinki: Valtion Painatuskeskus.
- Asetus oppikoulujen lukusuunnitelmista sekä valtion oppikoulujen oppiennätykset ja metodiset ohjeet. 1943. Helsinki: Valtioneuvoston kirjapaino.
- Lukion opetussuunnitelman perusteet. 1985. Helsinki: Valtion painatuskeskus.
- Lukion opetussuunnitelman perusteet. 1994. Helsinki: Opetushallitus.
- Lukion opetussuunnitelman perusteet. 2003. Helsinki: Opetushallitus.

Opinnäytteet

- Harju, A. & Tammi, L. 2005. Nuorten lukutottumukset kirjallisuudenopetuksen tukena. Turun

yliopiston Turun opettajankoulutuslaitoksen äidinkielen opetustieteen proseminarityö.
Rusila, M. 2006. Abiturienttien kirjallisuussuhde. Koulun ja opetuksen vaikutus oppilaiden tietoihin, taitoihin ja näkemyksiin kirjallisuudesta. Turun yliopisto. Kotimaisen kirjallisuuden pro gradu –tutkielma.

Erityistapauksia

Samalta tekijältä useampia

Rauramo, S.-L. 1989a. Kansakoulun ja peruskoulun kolmas- ja neljäsluokkalaisten kirjoitelmien vertailu. Turun yliopiston julkaisuja sarja C, osa 75.

Rauramo, S.-L. 1989b. Lukemisen opetuksen kokeilu sanomalehteä käyttäen. Aikakauskirja Äidinkielen opetustiede 5, 60–62.

Julkaisematon

Hietala, V. 1991. Elokuvatiede. Uusien tieteiden foorumissa pidetty alustus 29.5.1991. Helsingin yliopisto.

Honko, L. 1991. Säilyvintä on kulttuurin rakenne. Helsingin yliopiston Studia Generalia -luentosarja ”Kulttuurien kohtaaminen”. Luentomoniste.

Jokipii, M. 1990. Kotiseututyö ennen ja nyt. Kotiseutupäivillä Virroilla pidetty esitelmä 5.8.90. Luentomoniste.

— Julkaisemattomia lähteitä ei tarvitse mainita lähdeluettelossa erikseen, vaan ne ovat aakkosjärjestyksessä muiden teosten mukana.

— Väitöskirjoista ei mainita erikseen (väitöskirja), paitsi jos ne ovat muissa maissa tarkastettuja ja julkaisemattomia, jolloin merkitään *julkaisematon väitöskirja*.

Internet

Enkama, K. 2006. Viidennes aikuisväestöstä lukutaidottomia. Tilastokeskus. 04—02 lukutaito.html” www.stat.fi/tup/tietoaike/tilaajat/ta_04_02_lukutaito.html (luettu 5.11.2006).

www.artopaasilinnanseura.fi/romaanit.html (luettu 30.1.2005).

www.oph.fi (luettu 30.1.2005).

Taiteen perusopetuksen teatteritaiteen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2002.

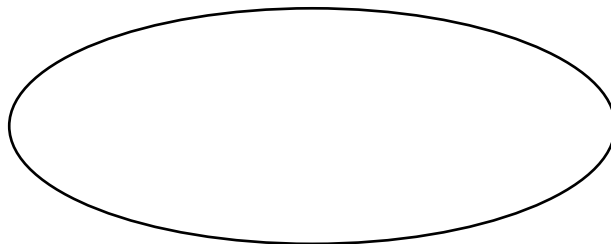
www.oph.fi (luettu 30.1.2005).

Menetelmäkirjallisuutta

- Alasuutari, P. 2001. Laadullinen tutkimus. 3. uudistettu painos. Tampere: Vastapaino.
- Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. 2003. Research methods in education. 5. painos. London: RoutledgeFalmer.
- Eriksson, P. & Koistinen, K. 2005. Monenlainen tapaustutkimus. Kuluttajatutkimuskeskus. Julkaisuja 4.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Kerlinger
- Metsämuuronen, J. 2003. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. Helsinki: International Methelp.
- Pietilä, V. 1976. Sisällön erittely. Toinen korjattu painos. Helsinki: Gaudeamus.
- Saarela-Kinnunen, M. & Eskola, J. 2001. Tapaus ja tutkimus = tapaustutkimus? Teoksessa Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Aaltola, J. & Valli, R. (toim.). Jyväskylä: PS-
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Taulukot ja kuviot nimetään ja numeroidaan. Taulukon nimi tulee sen yläpuolelle, kuvion nimi tulee sen alapuolelle

Taulukko 1. Tutkimusluokat ja niiden oppilasmäärät

Kuvio 1. Ajankäyttödiagrammi